

De Vlaamse Rand rond Brussel

[K] DE “ONTFRANSING” IN DE VLAAMSE RAND ROND BRUSSEL

Of “ontfransing” ooit de officiële woordenlijst van de Nederlandse taal haalt, is nog zeer de vraag, al zou het woord mooi passen in dit rijtje: verfransing, ont nederlandse sing, internationalisering en nu dan “ontfransing”. Met deze termen wordt niet alleen de politieke evolutie in de brede Vlaamse Rand rond Brussel omschreven, maar ook het sociologische proces dat naar deze veranderingen leidt.

Ontfransing is de trendbreuk in de verkiezingsuitslagen van Franstalige lijsten in de Vlaamse Rand: bij de lokale en provinciale stembusgang in België op 14 oktober 2012 gingen deze lijsten voor de allereerste keer sinds de vastlegging van de taalgrens (1962-'63) vrijwel overal achteruit, en boekten Vlaamse lijsten vrijwel overal winst. Dit betekent op middellange termijn het einde van de Franstalige partij FDF (Fédéralistes Démocrates Francophones), en de definitieve beveiliging van Vlaams-Brabant. Het spook van de “olievlek” – of een uitbreiding van Brussel op Vlaams gebied – zal kunnen verdwijnen.

De Vlaamse Rand bestaat uit de volgende Vlaams-Brabantse gemeenten: de zes gemeenten met faciliteiten voor Franstaligen Drogenbos, Kraainem, Linkebeek, Sint-Genesius-Rode, Wemmel en Wezembeek-Oppeem; en dertien gemeenten die rechtstreeks aan Brussel grenzen of aan een van de faciliteiten-

gemeenten: Asse, Beersel, Dilbeek, Grimbergen, Hoeilaart, Machelen, Meise, Merchtem, Overijse, Sint-Pieters-Leeuw, Tervuren, Vilvoorde en Zaventem. In totaal gaat het om negentien gemeenten, toevallig evenveel als Brussel zelf gemeenten telt. De zes facilititeitengemeenten bekijken we apart, eerst de dertien andere gemeenten uit de Rand.

In Asse, Machelen, Meise en Merchtem kwamen geen Franstalige lijsten op, al was dat vroeger soms wel het geval. Er blijven dus negen gemeenten over. In zeven van deze gemeenten leden Franstalige lijsten verlies: in Beersel van 20 naar 13,9 procent (vergeleken met 2006), in Grimbergen van 13,1 naar 10,95 procent, in Hoeilaart van 16,3 naar 9 procent, in Overijse van 34,3 procent naar 24,2 procent, in Tervuren van 20,7 naar 17 procent en in Vilvoorde van 14,4 naar 10,7 procent. In elk van deze gemeenten werd een vooruitgang van de Franstalige lijsten verwacht, zoals dat tot nu bij elke verkiezing het geval was. Enkel in Sint-Pieters-Leeuw en Zaventem boekten de Franstalige lijsten een minieme winst: respectievelijk van 21,2 naar 22,1 procent en van 19,73 naar 19,98 procent. Sint-Pieters-Leeuw en Zaventem zijn eerder werk- dan woongemeenten, met een andere instroom aan inwijkelingen dan de klassieke residentiële gemeenten.

In de zes facilititeitengemeenten was er winst voor de Vlaamse lijst in Wemmel en voor de tweetalige lijst in Drogenbos, en een zeer lichte winst voor de Vlaamse lijst in Sint-Genesius-Rode, terwijl in Wezembeek-Oppem, Kraainem en Linkebeek alles status-quo bleef, met hoge percentages voor de Franstaligen. Niet toevallig zijn dit de gemeenten zonder officieel benoemde burgemeester, waar het communautaire getwist nadrukkelijk aanwezig bleef, het Taal Aktie Komitee (TAK) en de Vlaamse Militanten Orde (VMO) geregeld gingen betogen, en elke betoging al jaren winst oplevert voor de Franstaligen.

Belangrijk is de trendbreuk: voor de allereerste keer sinds de vastlegging van de taalgrens winnen de Vlaamse lijsten in de Rand en gaan de Franstaligen er achteruit, voor wie bereid is het gehele beeld te bekijken. Waarom hebben de media dit niet gezien? Er was nochtans al op de verkiezingsavond zelf een communiqué van de raad van bestuur van vzw De Rand, en een dag later volgde een grondige studie van VIVES (Vlaams Instituut voor Economie en Samenleving van KU Leuven), geschreven door de

onderzoekers Wout Frees en Bart Maddens.¹

Alle aandacht ging naar het gevecht om het stadhuis van Antwerpen en de strijd tussen Patrick Janssens en Bart De Wever. Hoe begrijpelijk ook, er bestaan nog andere steden en gemeenten in Vlaanderen en Brussel, en dit waren *lokale* verkiezingen. Deze verenging past in een tendens van media die “nieuws” tot “incident” herleiden. Duiding ontbreekt.

Maar er is meer aan de hand. De huidige generatie politici en journalisten heeft het begin van de grote discussie over de staatsvorming niet meegemaakt. Zo moest ik aan een VRT-journalist uitleggen dat, voor de splitsing van de kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde, Franstaligen uit Halle-Vilvoorde hun stem op Brusselse kandidaten mochten uitbrengen. De betekenis van die splitsing was deze journalist volkomen ontgaan.

Na 14 oktober ging het niet meteen beter. Zo mocht N-VA-ondervoorzitter Ben Weyts paginagroot in *De Standaard* de Brusselse Hoofdstedelijke Gemeenschap afkraken, zonder dat ten gronde op dit begrip zelf werd ingegaan. Ter verduidelijking: de Brusselse Hoofdstedelijke Gemeenschap is een advies- en overlegorgaan tussen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de brede Vlaamse en Waalse Rand rond Brussel – in feite gaat het om zowat de hele gewezen provincie Brabant. In de regeringsverklaring van premier Di Rupo werd dit orgaan als een voorstel vermeld. Het kreeg een wat ongelukkige naam, maar kan worden vergeleken met het overleg dat bestaat tussen de steden Kortrijk, Rijsel en Doornik.

De ontfransing van de Vlaamse Rand maakt deel uit van een sociologisch proces. Vele Franstaligen zijn aan een tweede of zelfs derde generatie in Vlaanderen toe, en passen zich geleidelijk aan. Thuis wordt de moedertaal gesproken, maar kinderen en kleinkinderen gaan in het Nederlands naar school, naar de jeugdclub of -vereniging en de lokale academie. Brussel zelf is veranderd, van een overwegend Franstalige stad in een overwegend internationale stad. Zelfs de oudere generatie Franstaligen wil daar niet meer opnieuw naartoe. Vanuit Brussel emigreren nu meer en meer Europeanen en internationalen die er niet op uit zijn hun taal of cultuur op te dringen, maar tegelijk het Nederlands niet of onvoldoende machtig zijn. De vzw De Rand speelt hier goed op

in met een “intens en positief integratiebeleid”.

Deze internationalisering zal in het komende decennium intenser worden, en zal worden gevoeld tot ver buiten de Vlaamse Rand. Wie in Temse, Aalst of Zottegem klanken in een andere taal dan het Nederlands (of het lokale dialect) hoort, moet hierin niet noodzakelijk een nieuwe vorm van “verfransing” zien.

GUIDO FONTEYN

Noot

(1) Deze studie is online te lezen:

<http://goo.gl/ZWOog>.
